

Μίνα Γιώτα • Παναγιώτα Λάδη

γραμματικά γυμνάσματα

της
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ

για όλες τις τάξεις του Λυκείου

- Θεωρία γραμματικής σε πίνακες
- Ασκήσεις γραμματικής
 - Συμπλήρωση κενών
 - Μετασχηματισμός τύπων
- Γραμματικές παρατηρήσεις στα θέματα των Πανελληνίων Εξετάσεων

- Αρχικοί Χρόνοι
- Ασκήσεις Παλλαπλής Επιλογής (Διαδραστική Εφαρμογή)
- Απαντήσεις των Ασκήσεων

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή των συγγραφέων

ISBN 978-960-456-266-4

© Copyright: Εκδόσεις ΖΗΤΗ, Μ. Γιώτα, Π. Λάδη, Θεσσαλονίκη 2011

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία Π. ΖΗΤΗ & Σια ΟΕ
Εκτύπωση 18ο χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας
Βιβλιοδεσία Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19
Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

www.ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ - ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ - ΕΝΩΣΗ ΕΚΔΟΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:
Στοά του Βιβλίου (Πεσμαζόγλου 5), 105 64 Αθήνα • Τηλ.-Fax: 210.3211.097

ΑΠΟΘΗΚΗ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΩΛΗΣΗ ΧΟΝΔΡΙΚΗ:
Ασκληπιού 60, 114 71 Αθήνα
Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

Το παρόν εκπαιδευτικό εγχειρίδιο παρουσιάζει έναν απλό, πρακτικό και ιδιαίτερα κατανοητό τρόπο διδασκαλίας και μελέτης της αρχαίας ελληνικής γραμματικής, προσφέροντας στους καθηγητές πλούσιο διδακτικό υλικό και στους μαθητές τη δυνατότητα εξάσκησης και εξοικείωσης με τους γραμματικούς κανόνες.

Το βιβλίο περιλαμβάνει συνοπτική παρουσίαση της θεωρίας της αρχαίας ελληνικής γραμματικής σε εποπτικούς πίνακες (α' μέρος). Ακολουθούν, στο β' και γ' μέρος, ασκήσεις σύμφωνα με το πρόγραμμα αξιολόγησης του Υπουργείου Παιδείας (μετασχηματισμού τύπων και συμπλήρωσης κενών) και, στο δ' μέρος, ασκήσεις ειλημμένες από κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας. Στο ε' μέρος παρατίθενται τα κείμενα των πανελλαδικών εξετάσεων της τελευταίας δεκαετίας με έναν διαφορετικό τρόπο προσέγγισης· με αφορμή τους ζητούμενους τύπους γραμματικής δίνονται παρατηρήσεις ανακεφαλαιωτικές της θεωρίας που συμβάλλουν στην επανάληψη και την αφομοίωση της ύλης από το μαθητή. Στο τέλος του βιβλίου παρουσιάζεται συγκεντρωτικός πίνακας με τους ρηματικούς και ονοματικούς τύπους που έχουν ζητηθεί στις πανελλήνιες εξετάσεις.

Το CD-ROM που συνοδεύει το βιβλίο περιέχει: α) τους αρχικούς χρόνους βασικών ρημάτων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, β) τις απαντήσεις των ασκήσεων και γ) πρόσθετες διαδραστικές ασκήσεις πολλαπλής επιλογής, αξιοποιώντας τις δυνατότητες των Νέων Τεχνολογιών.

Για τη συγγραφή του βιβλίου αυτού συνεργαστήκαμε με μαθητές και με γονείς. Αισθανόμαστε, λοιπόν, την ανάγκη να ευχαριστήσουμε όλους όσους ποικιλοτρόπως συντέλεσαν στην ολοκλήρωση της παρούσας έκδοσης. Τους μαθητές Κ. Βασιλοπούλου, Κ. Γεωργιάδου, Μ. Καρανάσιου, Μ. Μπλέτσα, Α. Σακκά, Μ. Σαράφη, Μ. Τσαρούχα, Ε. Χατζημπούσιου. Επίσης, την κ. Σ. Σαράφη και την κ. Γ. Παραλή που εμπνεύστηκαν μαζί μας τη λειτουργικότητα του βιβλίου. Τέλος, τον κ. Ν. Νικολαΐδη για τη μορφοποίηση, την κ. Κ. Στρούλη για τη στοιχειοθεσία και την κ. Α. Παναγοπούλου για την επιμέλεια του εξωφύλλου.

Ευελπιστούμε το υλικό και η μέθοδος που προσφέρει το βιβλίο να βοηθήσει τους φιλόλογους και τους μαθητές στην αποδοτικότερη διδασκαλία και μελέτη της αρχαίας ελληνικής γραμματικής.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

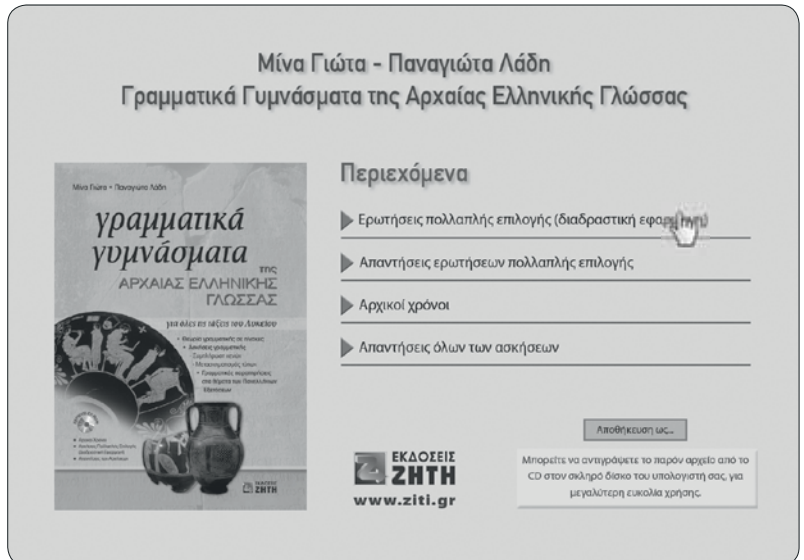
A' Μέρος	
Θεωρία	9
B' Μέρος	
Ασκήσεις γραμματικής ανά ενότητα	81
Γ' Μέρος	
Ασκήσεις συμπλήρωσης κενών	127
Δ' Μέρος	
Κείμενα και ασκήσεις	135
E' Μέρος	
Θέματα εξετάσεων με γραμματικές παρατηρήσεις	147
Εξετάσεις ημερησίων 2010-2000	148
Επαναληπτικές εξετάσεις ημερησίων 2010-2000	170
Απολυτήριες εξετάσεις Δ' τάξης εσπερινού γενικού λυκείου 2010-2001	192
Επαναληπτικές απολυτήριες εξετάσεις Δ' τάξης εσπερινού γενικού λυκείου 2010-2002	212
Εισαγωγικές εξετάσεις τέκνων Ελλήνων του εξωτερικού και τέκνων Ελλήνων υπαλλήλων στο εξωτερικό 2010-2003	228
Ευρετήριο	246
Συγκεντρωτικός πίνακας	247
Βιβλιογραφία	253

Εισάγοντας το CD-ROM στον υπολογιστή μας, ενεργοποιείται η εφαρμογή Adobe® Reader® της Adobe Systems Incorporated και εμφανίζεται η σελίδα των περιεχομένων του CD-ROM.

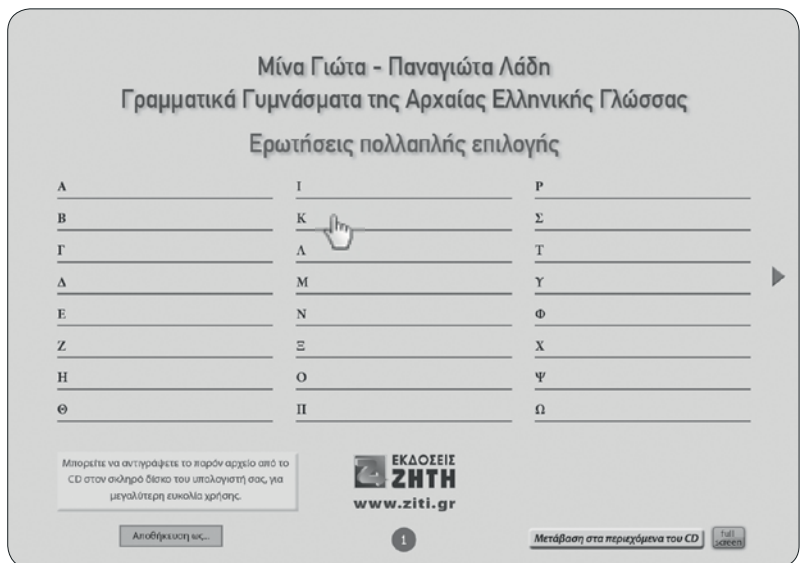
Από αυτή τη σελίδα μπορούμε να μεταβούμε:

1. στη διαδραστική εφαρμογή των **ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής**,
2. στις **απαντήσεις των ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής**,
3. στους **αρχικούς χρόνους**,
4. στις **απαντήσεις όλων των ασκήσεων του βιβλίου**.

Εάν επιλέξουμε να μεταβούμε στη διαδραστική εφαρμογή, εμφανίζεται η σελίδα των περιεχομένων των ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής.

Από αυτή τη σελίδα μπορούμε να μεταβούμε στις αλφαβητικά ομαδοποιημένες ερωτήσεις. Επιλέγοντας, λ.χ., το γράμμα Κ, μεταβαίνουμε στις αντίστοιχες ερωτήσεις. Κάτω από κάθε ερώτηση βρίσκονται οι απαντήσεις. Επιλέγουμε με το δείκτη του ποτυκιού μας την απάντηση α. ή την απάντηση β. και στην οθόνη μας εμφανίζεται η πληροφορία αν η επιλογή μας είναι σωστή ή όχι.

18. κατάγω: γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής αορίστου β'

α. ΝΑΙ β. ΚΑΤΑΓΩΣΙ

19. καταλαμβάνω: γ' ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα

α. καταλήψει β. καταλήψεται

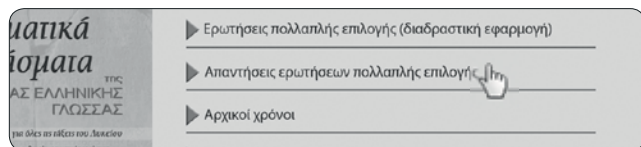
18. κατάγω: γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής αορίστου β'

α. καταγάωσι β. ΟΧΙ

19. καταλαμβάνω: γ' ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα

α. καταλήψει β. καταλήψεται

Εναλλακτικά μπορούμε από τη σελίδα των περιεχομένων του CD-ROM να μεταβούμε στις **απαντήσεις των ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής**, όπου εμφανίζονται όλες οι ερωτήσεις απαντημένες.

18. κατάγω: γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής αορίστου β'

α. καταγάωσι β. κατάγωσι

19. καταλαμβάνω: γ' ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα

α. καταλήψει β. καταλήψεται

- Επιλέγοντας <full screen> ενεργοποιείται η λειτουργία πλήρους οθόνης και οι σελίδες γεμίζουν ολόκληρη την οθόνη. Επιλέγοντας ξανά <full screen> η λειτουργία απενεργοποιείται.
- Επιλέγοντας <Περιεχόμενα> μεταβαίνουμε στα περιεχόμενα καθενός από τα 4 μέρη του ψηφιακού υλικού. Από εκεί μπορούμε να επιλέξουμε <Μετάβαση στα περιεχόμενα του CD>.

Α' ΜΕΡΟΣ

θεωρία

Μέρη του λόγου	11
Διαίρεση των φθόγγων	15
Τονισμός	15
Καταλήξεις Ουσιαστικών	
Α' Κλίση - Β' Κλίση	16
Καταλήξεις Δευτερόκλιτων Επιθέτων	
Ασυναίρετα Συνηρημένα Αττικόκλιτα	17
Παραδείγματα κλίσης	21
Ουσιαστικά α' κλίσης Ουσιαστικά β' κλίσης Δευτερόκλιτα Επίθετα	21-24
Γ' Κλίση Ουσιαστικών	25
Φωνηεντόληκτα Συμφωνόληκτα	26-33
Ανώμαλα Ουσιαστικά	34
Τριτόκλιτα Επίθετα	37
Φωνηεντόληκτα Συμφωνόληκτα	37-41
Ανώμαλα Επίθετα	42
Αντωνυμίες	43
Παραθετικά	47
Ανώμαλα παραθετικά παραθετικά μετοχών - μονοκατάληκτων επιθέτων ελλειπτικά παραθετικά παραθετικά επιρρημάτων	49-50
Αριθμητικά	51-52
Α' Συζυγία – Βαρύτονα Ρήματα	53
Ενεστώτας Παρατατικός Μέλλοντας Αόριστος α' Αόριστος α' άσιγμος Αόριστος β' Αόριστοι β' βαρύτονων ρημάτων (κατά τα ρήματα σε -μι)	53-58
Σχηματισμός Συντελικών Χρόνων - Αναδιπλασιασμός	59-60
Παρακείμενος και Υπερσυντέλικος Ενεργητικής Φωνής	61
Παρακείμενος και Υπερσυντέλικος Μέσης Φωνής	62
Παθητικός Μέλλοντας α' & Παθητικός Αόριστος α'	66
Παθητικός Μέλλοντας β' & Παθητικός Αόριστος β'	67
Α' Συζυγία – Συνηρημένα Ρήματα	68
Β' Συζυγία – Ρήματα σε -μι (Συμφωνόληκτα)	70
Β' Συζυγία – Ρήματα σε -μι (Φωνηεντόληκτα)	71
Το βοηθητικό ρημα είμι	76
Άλλα ρήματα της β' συζυγίας σε -μι	77
Μετοχές	80

ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

A. ΚΛΙΤΑ

1. Άρθρο
2. Ουσιαστικό
3. Επίθετο
4. Μετοχή
5. Αντωνυμία
6. Ρήμα

B. ΑΚΛΙΤΑ

1. Επίρρημα
2. Πρόθεση
3. Σύνδεσμος
4. Επιφώνημα

A. ΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1 Άρθρα

ό, ή, τὸ

➔ ΚΛΙΣΗ ΑΡΘΡΟΥ

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	ὁ	ἡ	τὸ	οἱ	αἱ	τὰ
ΓΕΝΙΚΗ	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
ΔΟΤΙΚΗ	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
ΑΙΠΙΑΤΙΚΗ	τὸν	τὴν	τὸ	τούς	τάς	τὰ
ΚΛΗΤΙΚΗ	-	-	-	-	-	-

* Το άρθρο δεν έχει κλητική, ενώ η κλητική των ονομάτων λαμβάνει το επιφώνημα ὦ.

2 Ουσιαστικά

α

➔ Συγκεκριμένα, π.χ. ἄνθρωπος
➔ Αφηρημένα, π.χ. ἀρετή

β

➔ Κύρια ονόματα, π.χ. Φαίδων
➔ Προσηγορικά ή κοινά ονόματα, π.χ. γυνή

Διαίρεση κατά

την κλίση

- ➔ πρωτόκλιτα, π.χ. ὁ λοχίας
- ➔ δευτερόκλιτα, π.χ. ἡ ὁδός
- ➔ τριτόκλιτα, π.χ. ὁ ἥρωας

το γένος

- ➔ μονοκατάληκτα με ένα γένος, π.χ. ὁ ἀνήρ
- ➔ μονοκατάληκτα με δύο γένη, π.χ. ὁ παῖς, ἡ παῖς
- ➔ δικατάληκτα με δύο γένη (και δύο τύπους), π.χ. ὁ βασιλεύς, ἡ βασίλισσα

3 Επίθετα

Διαίρεση κατά

την κλίση

- ➔ δευτερόκλιτα, π.χ. ὁ καλός, ἡ καλή, τὸ καλὸν
- ➔ τριτόκλιτα, π.χ. ὁ μέλας, ἡ μέλαινα, τὸ μέλαν

το γένος

- ➔ τρικατάληκτα με τρία γένη, π.χ. ὁ ταχύς, ἡ ταχεῖα, τὸ ταχὺ
- ➔ δικατάληκτα με τρία γένη, π.χ. ὁ, ἡ εὐδαίμων, τὸ εὐδαιμον
- ➔ μονοκατάληκτα με δύο γένη, π.χ. ὁ, ἡ πένης

4 Μετοχές

Διαίρεση κατά την κλίση

- ➔ δευτερόκλιτες, π.χ. τιθέμενος, τιθεμένη, τιθέμενον
- ➔ τριτόκλιτες, π.χ. φανείς, φανείσα, φανέν

5 Αντωνυμίες

➤ Προσωπικές	π.χ. <i>ἐγώ</i>
➤ Δεικτικές	π.χ. <i>οὗτος</i>
➤ Οριστική	π.χ. <i>αὐτός</i>
➤ Αυτοπαθητικές	π.χ. <i>ἐμαυτοῦ</i>
➤ Αλληλοπαθητική	π.χ. <i>ἀλλήλων</i>

➤ Κτητικές	π.χ. <i>ἐμὸς</i>
➤ Ερωτηματικές	π.χ. <i>τίς (τίνος)</i>
➤ Αόριστες	π.χ. <i>τίς (τινός)</i>
➤ Αναφορικές	π.χ. <i>ὄς</i>

Συσχετικές Αντωνυμίες:

1. Δεικτικές
2. Ερωτηματικές
3. Αόριστες
4. Αναφορικές

ΠΤΩΤΙΚΑ

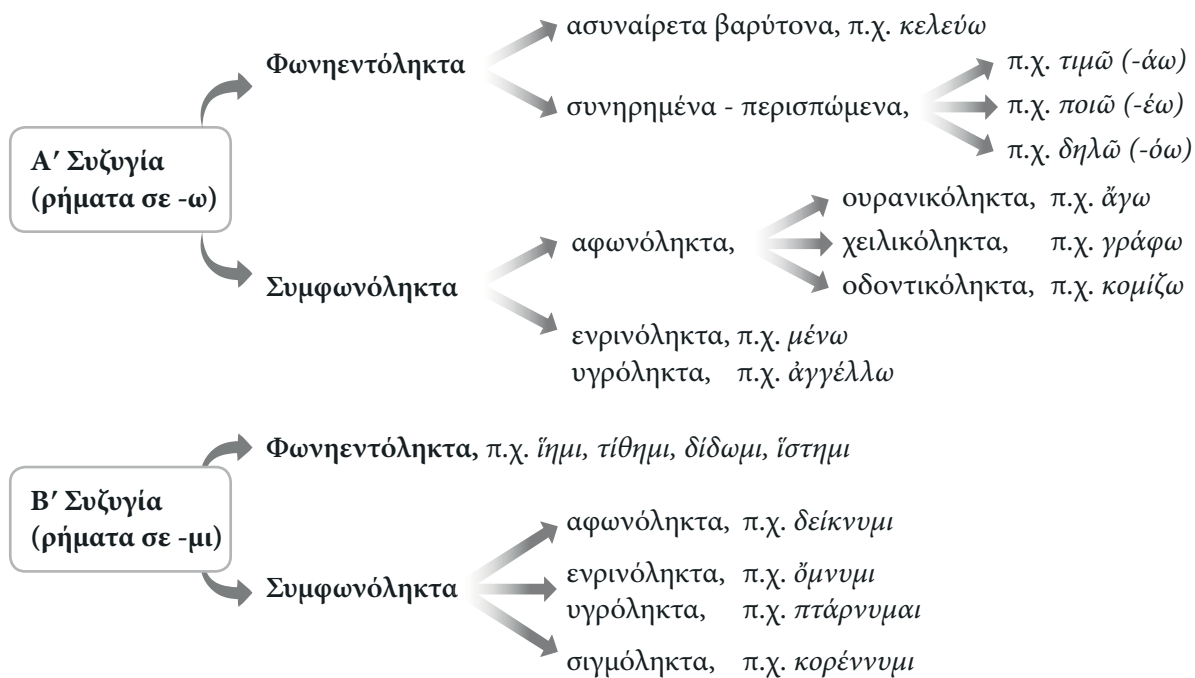
- Ἄρθρο
- Ουσιαστικό
- Επίθετο
- Μετοχή
- Αντωνυμία

ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΠΤΩΤΙΚΩΝ

- **Πτώση:** Ονομαστική, Γενική, Δοτική, Αιτιατική, Κλητική
(Πλάγιες Πτώσεις: Γενική, Δοτική, Αιτιατική)
- **Γένος:** Αρσενικό, Θηλυκό, Ουδέτερο
- **Αριθμός:** Ενικός, Πληθυντικός, Δυϊκός
- **Κλίση:** Πρώτη, Δεύτερη, Τρίτη

6 Ρήματα

Διάρθρωση των ρημάτων κατά συζυγία και χαρακτήρα

ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

- **Διάθεση:** Ενεργητική, Μέση, Παθητική, Ουδέτερη
- **Αριθμός:** Ενικός, Πληθυντικός, Δυϊκός
- **Πρόσωπο:** Πρώτο, Δεύτερο, Τρίτο
- **Έγκλιση:** Οριστική, Υποτακτική, Ευκτική, Προστακτική
- **Χρόνος:** Αρκτικός, Ιστορικός, Συντελικός
- **Φωνή:** Ενεργητική, Μέση
- **Συζυγία:** Πρώτη, Δεύτερη

Αρκτικοί:

Ενεστώτας, Μέλλοντας, Παρακείμενος

Ιστορικοί:

Παρατατικός, Αόριστος, Υπερσυντέλικος

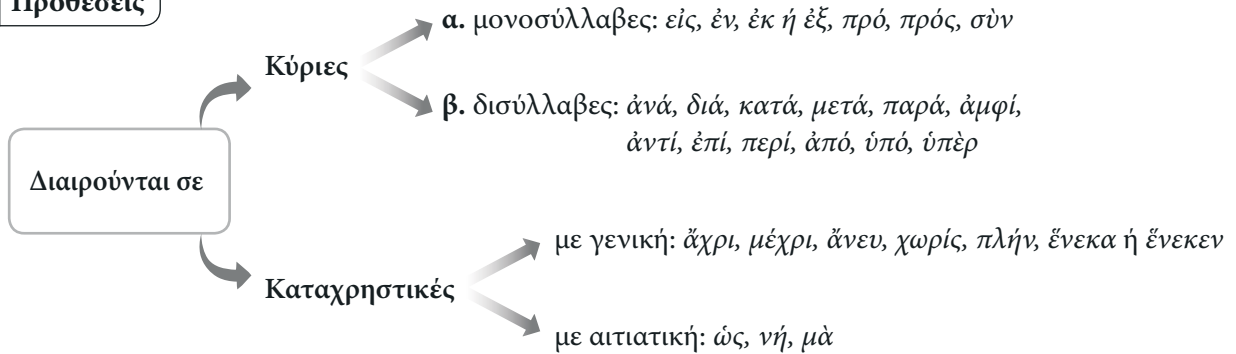
Συντελικοί:

Παρακείμενος, Υπερσυντέλικος, Συντελεσμένος Μέλλοντας

1 Επιρρήματα

➤ Τοπικά	π.χ. ἐγγύς	➤ Βεβαιωτικά	π.χ. δήτα
➤ Χρονικά	π.χ. πάλαι	➤ Αρνητικά	π.χ. οὐ
➤ Τροπικά	π.χ. καλῶς	➤ Διστακτικά	π.χ. ἴσως
➤ Ποσοτικά	π.χ. ἄγαν		

2 Προθέσεις

Καταχρηστικές: οι προθέσεις που χρησιμοποιούνται μόνο στη σύνταξη πριν από τις πλάγιες πτώσεις των πτωτικών και όχι σε σύνθεση με άλλες λέξεις.

3 Σύνδεσμοι

➤ Συμπλεκτικοί: τέ, καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδὲ	➤ Τελικοί: ἵνα, ὅπως, ὡς
➤ Αντιθετικοί: μέν, δέ, μέντοι, ὅμως, ἀλλά, μὴν, ἀλλὰ μὴν, καὶ μὴν, οὐ μὴν ἀλλά, καίτοι	➤ Εἰδικοί: ὅτι, ὡς
➤ Διαζευκτικοί: ἢ, ἢτοι, εἴτε, ἐάντε, ἄντε, ἦντε	➤ Αἰτιολογικοί: γὰρ - ὅτι, ὡς, διότι, ἐπεὶ, ἐπειδὴ
➤ Συμπερασματικοί: ἄρα, οὖν, δή, δήτα, τοίνυν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, οὐκουν, οὐκοῦν, ὡς*, ὥστε*	➤ Ενδοιαστικοί: μή, μὴ οὐ
	➤ Υποθετικοί: εἰ, ἐάν, ἦν, ἄν
	➤ Παραχωρητικοί/Ενδοτικοί: εἰ καί, ἄν καί, καὶ εἰ, καὶ ἄν, κἄν, οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μηδ' ἐάν, καίπερ
	➤ Χρονικοί: ὡς, ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ἠνίκα, ὀπηνίκα, ὅταν, ὁπότεν, ἐπὴν, ἐπειδάν, ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, πρὶν, ὡσάκις, ὅσοσάκις

* Οι σύνδεσμοι ὡς και ὥστε ονομάζονται αποτελεσματικοί, επειδή εισάγουν προτάσεις που σημαίνουν το αποτέλεσμα μιας ενέργειας.

4 Επιφωνήματα

➔ Θαυμαστικά: *ἄ! ὦ! βαβαί! παπαί!*

➔ Γελαστικά: *ἄ-ἄ-ἄ!*

➔ Θειαστικά: *εὐοῖ! εὐάν!*

➔ Σχετλιαστικά: *ιώ! ιού! οὐαί! οἴμοι! φεῦ! παπαί!*

➔ Κλητικό: *ὦ!*

5 Μόρια

1. Τα εγκλιτικά	▶	τοί, γέ, πέρ, πώ, νὺν (= λοιπόν)
2. Το ευχετικό	▶	εἶθε
3. Το δυνητικό	▶	ἄν
4. Το αοριστολογικό	▶	ἄν
5. Τα αιτιολογικά	▶	ἄτε, οἶον / οἶον δὴ, οἶα / οἶα δὴ
6. Τα αχώριστα δεικτικά μόρια	▶	-δε, -ι
7. Τα αχώριστα προτακτικά μόρια	▶	ἄ-, νη-, δυσ-, ἄρι-, κτλ.

6 Ἄκλιτα με πολλαπλή σημασία

ὡς	<ul style="list-style-type: none"> • τροπικό αναφορικό επίρρημα • καταχρηστική πρόθεση (= εἰς), με αριθμητικά (= περίπου) • χρονικός σύνδεσμος • αιτιολογικός σύνδεσμος • τελικός σύνδεσμος • συμπερασματικός σύνδεσμος • ειδικός σύνδεσμος • επιτατικό • επιφωνηματικό 	ἐάν	<ul style="list-style-type: none"> • υποθετικός σύνδεσμος • παραχωρητικός σύνδεσμος (με το οὐδὲ ἢ μηδὲ: μηδ' ἐάν)
ἄν	<ul style="list-style-type: none"> • υποθετικός σύνδεσμος • δυνητικό μόριο • αοριστολογικό μόριο • παραχωρητικός σύνδεσμος (με το καί: καὶ ἄν → κἄν) 	εἰ	<ul style="list-style-type: none"> • υποθετικός σύνδεσμος • παραχωρητικός σύνδεσμος (με το καί: καὶ εἰ) • αιτιολογικός σύνδεσμος (με υποθετική σημασία)
ἄχρι, μέχρι	<ul style="list-style-type: none"> • καταχρηστική πρόθεση • χρονικός σύνδεσμος 	ἐπεὶ, ἐπειδὴ	<ul style="list-style-type: none"> • χρονικός σύνδεσμος • αιτιολογικός σύνδεσμος
		πρὶν, ἠνίκα, ὀπηνίκα,	<ul style="list-style-type: none"> • χρονικός σύνδεσμος • χρονικό επίρρημα
		ὄτε, ὁπότε	<ul style="list-style-type: none"> • χρονικό αναφορικό επίρρημα • χρονικός σύνδεσμος
		ὅτι	<ul style="list-style-type: none"> • ειδικός σύνδεσμος • αιτιολογικός σύνδεσμος

ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΩΝ ΦΘΟΓΓΩΝ

ΦΩΝΗΕΝΤΑ

- **Βραχύχρονα:** ε, ο
- **Μακρόχρονα:** η, ω
- **Δίχρονα:** α, ι, υ

ΔΙΦΘΟΓΓΟΙ

- **Κύριοι:** αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ου, ηυ
- **Καταχρηστικοί:** α, η, φ

* Όλοι οι δίφθογγοι είναι μακρόχρονοι. Εξαιρέση: αι, οι στο τέλος κλιτής ασυναίρετης λέξης.

ΣΥΜΦΩΝΑ

		ψιλά	μέσα	δασέα
➤ Άφωνα	➔	Ουρανικά: κ, γ, χ		
		Χειλικά: π, β, φ		
		Οδοντικά: τ, δ, θ		
➤ Ημίφωνα	➔	Υγρά: λ, ρ		
		Ένρινα: μ, ν		
		Συριστικό: σ (ς)		
➤ Διπλά	➔	ζ, ξ, ψ		

ΤΟΝΙΣΜΟΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΑ

ψιλή: ´ δασεία: ´

ΤΟΝΟΙ

οξεία: ´ βαρεία: ` περισπωμένη: ~

Η βαρεία σημειώνεται στη θέση της οξείας μόνο στη λήγουσα, όταν δεν ακολουθεί στίξη ή εγκλιτική λέξη.

- Κάθε λέξη που αρχίζει από φωνήεν ή δίφθογγο ή ρ παίρνει πνεύμα. Οι λέξεις που αρχίζουν από υ ή ρ παίρνουν δασεία, π.χ. άμελεια, εύγενής, ύγιαίνω, ραγδαίος.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΝΙΣΜΟΥ

1. Κάθε **βραχύχρονη** συλλαβή, όταν τονίζεται, παίρνει **οξεία**, π.χ. *κόραξ, λέων*.
2. Η προπαραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει οξεία, π.χ. *ήπειρος, μυστήριο*.
3. Η προπαραλήγουσα δεν τονίζεται, όταν η λήγουσα είναι μακρόχρονη, π.χ. *ήπειρου, μυστηρίου*.
4. Η μακρόχρονη παραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει:
 - α. **οξεία** μπροστά από μακρόχρονη λήγουσα, π.χ. *γείτων, δεσμώτης*
 - β. **περισπωμένη** μπροστά από βραχύχρονη λήγουσα, π.χ. *χαλκείον, είδος*.
5. Η μακροκατάληκτη γενική και δοτική των πτωτικών, όταν τονίζεται, παίρνει περισπωμένη, π.χ.

π.χ. τοῦ ποιητοῦ	τῶν ποιητῶν	τῆς δωρεᾶς	τῶν δωρεῶν
τῷ ποιητῇ	τοῖς ποιηταῖς	τῇ δωρεᾷ	ταῖς δωρεαῖς
6. Η ασυναίρετη ονομαστική, αιτιατική και κλητική των πτωτικών, όταν τονίζεται στη λήγουσα, παίρνει οξεία, π.χ. *κριτής, πηγῆ, λοιπός, βαφεύς*.
7. Κάθε λέξη που λήγει σε **-αυ, -ευ** και **-ου**, όταν τονίζεται στη λήγουσα, παίρνει περισπωμένη, π.χ. *γραῦ, βασιλεῦ, πανταχοῦ. Εξαιρέση:* *ιού, οὔ, πού, ιδού*.
8. Τα επιρρήματα σε **-ως**, όταν τονίζονται στη λήγουσα, παίρνουν περισπωμένη, π.χ. *σαφῶς, ἐπιμελῶς*.
9. Η λήγουσα που προέρχεται από συναίρεση, όταν τονίζεται, παίρνει περισπωμένη, π.χ. (*ποιέω*) *ποιᾶ, (τιμάω) τιμᾶ*.

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Α΄ ΚΛΙΣΗ

➔ ΑΣΥΝΑΙΡΕΤΑ

Αρσενικό

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	-ας	-ης	-αι
ΓΕΝΙΚΗ	-ου	-ου	-ῶν
ΔΟΤΙΚΗ	-α	-η	-αις
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	-αν	-ην	-ας
ΚΛΗΤΙΚΗ	-α	-η(-α)	-αι

Θηλυκό

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	-α	-α	-η	-αι
ΓΕΝΙΚΗ	-ας	-ης	-ης	-ῶν
ΔΟΤΙΚΗ	-α	-η	-η	-αις
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	-αν	-αν	-ην	-ας
ΚΛΗΤΙΚΗ	-α	-α	-η	-αι

➔ ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ

Αρσενικό

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	-ῆς		-αῖ
ΓΕΝΙΚΗ	-οῦ		-ῶν
ΔΟΤΙΚΗ	-ῆ		-αῖς
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	-ῆν		-ᾶς
ΚΛΗΤΙΚΗ	-ῆ		-αῖ

Θηλυκό

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	-ᾶ	-ῆ	-αῖ
ΓΕΝΙΚΗ	-ᾶς	-ῆς	-ῶν
ΔΟΤΙΚΗ	-ᾶ	-ῆ	-αῖς
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	-ᾶν	-ῆν	-ᾶς
ΚΛΗΤΙΚΗ	-ᾶ	-ῆ	-αῖ

Β΄ ΚΛΙΣΗ

➔ ΑΣΥΝΑΙΡΕΤΑ

Αρσενικό - Θηλυκό

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	-ος		-οι
ΓΕΝΙΚΗ	-ου		-ων
ΔΟΤΙΚΗ	-ω		-οις
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	-ον		-ους
ΚΛΗΤΙΚΗ	-ε		-οι

Ουδέτερο

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	-ον		-α
ΓΕΝΙΚΗ	-ου		-ων
ΔΟΤΙΚΗ	-ω		-οις
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	-ον		-α
ΚΛΗΤΙΚΗ	-ον		-α

➔ ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ

Αρσενικό - Θηλυκό

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	-ους	-ούς	-οι	-οῖ
ΓΕΝΙΚΗ	-ου	-οῦ	-ων	-ῶν
ΔΟΤΙΚΗ	-ω	-ῶ	-οις	-οῖς
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	-ουν	-οῦν	-ους	-οῦς
ΚΛΗΤΙΚΗ	-ου	-οῦ	-οι	-οῖ

Ουδέτερο

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	-οῦν		-ᾶ
ΓΕΝΙΚΗ	-οῦ		-ῶν
ΔΟΤΙΚΗ	-ῶ		-οῖς
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	-οῦν		-ᾶ
ΚΛΗΤΙΚΗ	-οῦν		-ᾶ

➔ ΑΤΤΙΚΟΚΛΙΤΑ

Αρσενικό - Θηλυκό

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	-ως		-ω
ΓΕΝΙΚΗ	-ω		-ων
ΔΟΤΙΚΗ	-ω		-ως
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	-ων		-ως
ΚΛΗΤΙΚΗ	-ως		-ω

Ουδέτερο

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	-ων		-ω
ΓΕΝΙΚΗ	-ω		-ων
ΔΟΤΙΚΗ	-ω		-ως
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	-ων		-ω
ΚΛΗΤΙΚΗ	-ων		-ω